

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1977

127 111 111

BRNO 1980

- 3 V. Mencl , Románská Pustiměř, in: Zprávy Okresního vlastivědného muzea ve Vyškově, č.4, leden 1957.
- 4 I.L. Červinka , Poslední slovanská pohřebiště na Moravě, Brno 1927.
- 5 I.L. Červinka 1.c., 6.
- 6 V. Šikulová , Moravská pohřebiště z mladší doby hradištní, Pravěk východní Moravy 1-1958, 92-93.
- 7 O. Krupica , Pohřebiště z XII. - XIV. stor. v Krásné na Slovensku, AR V 1953, 193-194. M. Hanu - liak , Problematika hrobův pod náhrobními kameny v XI.-XIV. stor. na Slovensku, in: Typy sídlisk v 10.- 13. století na území Československa a ich vzájomné vzťahy, Tézy referátov, Nitra-Nové Vozokany 2.-7. októbra 1977, 8-9.
- 8 V. Procházka 1.c., 8.
- 9 Podle určení doc.dr. J. Sejbala , CSc., ředitele MM v Brně.
- 10 Antropologický posudek vypracoval dr. M. Stloukal , CSc., z NM v Praze, který po zpracování všeho kosterního materiálu od rotundy v Pustiměřu připraví jeho vyhodnocení.
- 11 Za laskavé upozornění na tuto skutečnost registrovanou v písemných pramenech děkuji dr. L. Konečnému.

Archäologische Grabung des Gräberfeldes bei der romanischen Rotunde in Pustiměř /Bez. Vyškov/. Die Burg von Pustiměř, die auf dem Burgwall unter Zelená Hora¹ stand, gehörte im 11. Jahrhundert zu wichtigen mährischen Zentren. Später Übergang sie in den Besitz des Bischofes von Olomouc. In der Mitte des 13. Jahrhunderts wurde sie aus Stein umgebaut. Noch vor dem Burgumbau wurde auf dem Hang im nördlichen Zipfel der heutigen Gemeinde, ca. 2 km südöstlich der Burg, eine romanische Rotunde errichtet, die die bedeutende Stellung der Niederlassung Pustiměř²⁻³ bezeugt. Bei diesem Heiligtum wurde vor der Mitte des 14. Jahrhunderts ein Frauenkloster gegründet. Zur Wüstung der Rotunde kam es im 18. Jahrhundert. Ihre Überreste hat man im Jahre 1891 und in den Dreissiger Jahren unseres Jahrhunderts untersucht. Im Jahre 1977 führte man zum erstenmale eine archäologische Grabung auf der Nordseite der Rotunde durch, wo ungefähr 2 m mächtige Aufschüttungen waren. Dort wurde ein Gräberfeld entdeckt, auf dem 23 W-O-orientierten Skelette oder ihre Teile in ritueller Lage abgedeckt worden waren. Die Gräber gehören zwei Zeithorizonten an. Die Gräber des jüngeren Horizontes haben alle Merkmale eines mittelalterlichen Kirchenfriedhofes: sie sind relativ flach, in einigen Schichten übereinander, später beigelegte Bestattungen stören ältere Skelette, die Grabgruben heben sich meistens nicht ab, die Verstorbenen haben die Arme auf der Brust gekreuzt, die Gräber sind fundlos, in der Ecke zwischen äusseren Wänden der Rotunde und des Turmes wurden Menschenknochen aus zerstörten Gräbern angehäuft. Das am höchsten gelegene Grab Nr. 12 am westlichen Rand der Grabung, wurde beim Bau eines Steingebäudes angeschnitten, das an die Westwand des Turmes bei der Rotunde anschloss. Der jüngere Horizont des Friedhofes auf der Nordseite der Rotunde kann in das 13. und in die erste Hälfte des 14. Jahrhunderts, vor die Entstehung des Klosters gelegt werden.

Den älteren Horizont stellen vier Gräber in der Zone längs der Rotunde und des Turmes vor, mit grossen Steinplatten bedeckt. Das fünfte Grab desselben Charakters hat man im Jahre 1932 nördlich der Apsis abgedeckt. Unter den Steinen erschien ein scheinbar reiner Löss, die Grabgruben hoben sich nicht ab. Die Skelette lagen in einer Tiefe von 60-80 cm unter den Steinen. Zwei Gräber waren fundlos, in zwei war ein bronzenener mit Silber plattierter S-förmiger Schläfenring. Ein bronzenener Schläfenring war in dem Grab aus dem Jahre 1932. Die gefundenen Schläfenringe können in das 12. Jahrhundert datiert werden. Den Gräbern unter den Steinen kann der Charakter eines jungburgwallzeitlichen Gräberfeldes zugesprochen werden und man kann sie mit Einzelfunden von Grabsteinen in Mähren /Nová Dědina/⁴⁻⁶ und mit häufigeren Grabsteinen in der Slowakei vergleichen. Auch diese älteren Gräber wurden zur bereits stehenden Rotunde besetzt. Von drei Gräbern, die im Inneren der Rotunde ausserhalb der gemauerten Gruft abgedeckt wurden, aus der Zeit nach der Gründung des Klosters stammend, ist eine Frauenbestattung mit Rosenkranz aus Glasperlen bemerkenswert, auf dem anstatt eines Kreuzes ein Bronzeanhänger war, der die Madonna auf einem Halbmond mit einer langen Pfeilspitze darstellt. Der Gründer des Klosters Bischof Jan Volek, im Jahre 1351 in der Gruft inmitten der Rotunde bestattet, wurde bei der Auflösung der kirchlichen Mission der Rotunde am Ende des 18. Jahrhunderts exhumiert.

POVRCHOVÉ SBĚRY ZE STŘEDOVĚKÉHO OBDOBÍ NA KATASTRU ŽELČE

/okr. Prostějov/

Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno

Na podzim roku 1977 mi byla dr. Nekvasilem, CSc.¹ předána větší kolekce nálezů z raně středověkého a středověkého období, získaná povrchovými sběry F. Možného na dvou místech želčického katastru. Větší část souboru pochází z trati "Zadní díl" východně od obce. Jsou zde zastoupeny typické tvary mladohradištní keramiky 12. - 1. poloviny 13. století.

Druhá část souboru byla nalezena v trati "Dořtata" severně od obce. Podle dopisu F. Možného se v těchto místech již v minulosti nalézala řada archeologických památek, byly zde vyorávány kamenné zá-

klady domů atd. Dva mladohradištní okraje, získané povrcho-
vým sběrem, je možno zařadit do 12. století
a tři podkovy s hmatci a ozuby představují již vyspělé formy z 15. - 16. století². Z těchto míst údajně
pocházely i celé nádoby a mince, jež byly odevzdány do školy v Brodce u Prostějova. Dnes jsou tyto před-
měty ztraceny³. Kromě výše jmenovaných dvou poloh s nálezy mladohradištní keramiky docházelo v minu-
losti na východním okraji obce k sesuvům lochů a obilních jam. Podle situace, zachycené v jiných obcích
na Hané, se patrně jednalo o recentní objekty⁴. Do trati "Dořtata" můžeme na základě písemných prame-
nů lokalizovat zaniklou osadu Budějovice, uváděnou roku 1388 spolu s Pustiměřem a Želčím při hradu Meli-
ce⁵.

P o z n á m k y :

- 1 Děkuji PhDr. J. Nekvasilovi, CSc. za poskytnutí informací a dokumentace o nálezích.
- 2 Srov. M. Beranová, Zemědělská výroba v 11. / 14. století na území Československa, StAÚ Brno III/1974, sv. 1, Praha 1975, 45-47.
- 3 Dopis F. Možného dr. J. Nekvasilovi.
- 4 V. Burian, Obilní jáma v Komořanech /okr. Vyškov/, PV 1974, Brno 1975, 75-78. Tam uvedena dal-
ší literatura.
- 5 V. Nekuda, Zaniklé osady na Moravě v období feudalismu, Brno 1961, 37.

Lesefunde aus dem Mittelalter auf dem Kataster Želeč/Bez. Pro-
stějov/. Ostlich und nördlich der Gemeinde Želeč wurden durch Lesefunde jungburgwallzeitliche Ke-
ramikbruchstücke aus dem 12. bis 1. Hälfte des 13. Jahrhunderts gewonnen. Nördlich von Želeč in der
Flur "Dořtata" wird in schriftlichen Quellen die mittelalterliche Dorfwüstung Budějovice erinnert.

POVRCHOVÝ PRUŽKŮM STŘEDOVĚKÉHO HRÁDKU V KRAHULO- VĚ A POKUS O LOKALIZACI ZANIKLÉ STŘEDOVĚKÉ OSADY ČERTOVEC U ČÍCHOVA

/okr. Třebíč/

Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno

Dne 2. prosince 1977 byla provedena obhlídka středověkého hrádku na ost rožně na západním okraji
obce Krahulov. Hrádek se nachází asi 100 m západně od pozdněrománského kostela sv. Petra, jenž sto-
jí na návsi uprostřed osady: Vnitřní obytná plošina fortifikace je kruhového tvaru a je v současné době
poničena vybudováním betonového tanečního parketu a altánu pro hudbu, který je umístěn na okraji ploš-
ny u příkopu. Kruhový příkop je dosud velice dobře zachován. Pouze jihovýchodní část byla v souvislosti
s výstavbou parketu zasypána. Celý opevněný areál hrádku v Krahulově zaujímá kruhovou plochu o
asi 40-50 m. Krahulov byl samostatným statkem a jeho majitelé se často připomínají v pramenech 14. -
15. století. Roku 1499 připadla osada Krahulov bratřím Zdenkovi a Burianovi z Valdštejna a byla při-
pojena k brtnickému panství. V té době byla pravděpodobně tvrz již pustá.

Dne 2. prosince 1977 došlo i k rekonstrukci terénu v prostoru dvora Hynkov, jenž se nachází
1,5 km jižně od Číchova. Do míst dvora bývá podle středověkých pramenů lokalizována osada Čertovec,
anebo jak se někdy uvádí Lhota Čertova. Pokusy o lokalizaci této osady byly dosud bezvysledné.

P o z n á m k y :

- 1 Srov. F. Dvorský, Vlastivěda moravská, Třebický okres, Brno 1906, 275-281.
- 2 Srov. V. Nekuda, Zaniklé osady na Moravě v období feudalismu, Brno 1961, 91.

Oberflächenuntersuchung des mittelalterlichen Hausberges
in Krahulov und der Versuch über die Lokalisierung der mittel-
alterlichen Dorfwüstung Čertovec bei Číchovo/Bez. Třebíč/. Der Haus-
berg befand sich am westlichen Rande von Krahulov, ungefähr 100 m westlich von der spätromanischen
Kirche des Hl. Peter. Es blieben von ihm mächtige Wälle und Gräben in einem Gesamtdurchmesser von
ca. 40-50 m erhalten. Die Dorfwüstung Čertovec war bisher nicht verlässlich lokalisiert worden. Sie
lag offensichtlich an der Stelle des Hofes Hynkov, ca. 1,5 km südlich von Číchovo.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1977

- Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně , sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : doc. dr. B. Klíma, A. Malinková, A. Šik
Na titulním listě : Bronzová dýka z únětického pohřebiště v Mušově
Tisk : Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov,
provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejné